

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	50
Land:	Guinea
Kilde:	Det svenske Regeringskansliet, Utrikesdepartementet
Titel:	Mänskliga rättigheter i Guinea 2008
Udgivet:	12. marts 2008
Optaget på baggrundsmaterialet:	15. april 2008

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Guinea 2007

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Respekten för mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska principer uppvisar stora brister i republiken Guinea. Tortyr används enligt vissa rapporter för att tvinga fram erkännanden av brott. Armén och säkerhetsstyrkor har under året använt våld och dödat demonstranter som protesterat mot ekonomiska och sociala missförhållanden och ytterst mot regimen. Under demonstrationer och generalstrejker i januari och februari 2007, vilka initierats av landets fackföreningar, dödades mellan 137 och 183 personer och omkring 1 500 skadades. Sedan nationella och internationella organisationer för mänskliga rättigheter krävt att övergreppen utreds av en oberoende kommission har en sådan nyligen utsetts.

Fackföreningarnas protestaktioner fick ett brett stöd av det civila samhället och de flesta politiska partier, något som har lett till betydande förändringar. Den gamla regimtrogna regeringen liksom delar av militärledningen har tvingats avgå efter krav från fackföreningsföreträdare och det civila samhället. Den nye premiärministern Kouyaté har inlett en reformprocess, främst på det ekonomiska området. Regeringschefens manöverutrymme begränsas dock kraftigt av president Contés stora maktbefogenheter enligt grundlagen och premiärministern har endast en delegerad beslutsrätt. En valkommission, CENI, med uppgift att förebera parlamentsval, vilka sannolikt kommer att äga rum under våren 2008, har utsetts med företrädare för de politiska partierna och utgör en viktig förutsättning för reformsträvanden.

Trots att den makroekonomiska situationen förbättras under den nya regeringens korta tid med en kraftigt minskad inflation har guineanernas vardagsliv ännu inte förbättrats nämnvärt. Den ekonomiska och sociala krisen består liksom ovissheten rörande hur och när ett framtida regimskifte kan ske.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Guinea har ratificerat följande konventioner:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) och dess första tilläggsprotokoll om enskild klagorätt men ej till dess andra om avskaffande av dödsstraffet.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (CESCR).
- Konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (CERD).
- Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) men ej dess tilläggsprotokoll om enskild klagorätt.
- Konventionen mot tortyr (CAT) men ej dess tilläggsprotokoll om förebyggande av tortyr.
- Konventionen om barnets rättigheter (CRC) men ej dess två tilläggsprotokoll om barn i väpnade konflikter respektive handel med barn, barnprostitution och barnpornografi.
- Flyktingkonventionen samt det tillhörande protokollet från 1967.
- Den afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter.
- Romstadgan för internationella brottsmålsdomstolen.

Guinea har 2007 vidare undertecknat konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder.

Rapportering i enlighet med konventionerna sker endast sporadiskt.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Rättigheterna finns inskrivna i grundlagen men efterlevs inte av militär, säkerhetsstyrkor och polis. Uppgifter finns om att tortyr tillgrips för att tvinga fram erkännanden av brott. I samband med demonstrationer under året dödade säkerhetsstyrkor många obeväpnade civila och demonstranter.

Fängelserna är överbefolkade och uppges vara i mycket dåligt skick. Matransoner måste tillhandahållas av familjemedlemmar, som samtidigt förväntas ge mat till vaktpersonalen. Dödsfall till följd av undernäring i fängelser har rapporterats, liksom fall av våldtäkter av både kvinnor och män.

4. Dödsstraff

Dödsstraff kan utdömas för bland annat mord och högförräderi. Efter ett uppehåll sedan 1984 verkställdes under 2001 sju dödsdomar.

Militärdomstolarna kan också utdöma dödsstraff. Den nya regeringen har förklarat att avskaffandet av dödsstraffet inte är en prioritet, men dödsstraff verkställs inte för närvarande.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Godtyckliga frihetsberövanden och försvinnanden förekommer. Misstänkta brottslingar är utsatta, men även politiska och etniska skäl är kan resultera i olaga frihetsberövanden. Lagens bestämmelser att åtalade personer ska ställas inför rätta inom fyra månader respekteras inte. Det förekommer uppgifter om att misstänkta brottslingar sitter flera år i fängelse utan att ställas inför domstol. En bidragande faktor är att grova brott (som väpnat rån och mord) endast kan prövas vid en särskild domstol, Cour d'Assise. Registerföringen över åtalade och dömda personer är bristfällig. Det händer att register förloras och personer därmed glöms bort i fängelserna, utan rättegång. Det har även bidragit till att personer suttit fängslade långt efter avtjänade straff.

Grundlagens bestämmelser om personlig frihet åsidosätts ofta. Olaga husrannsakan förekommer liksom olagliga vägkontroller.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Enligt grundlagen är rättsväsendet självständigt gentemot den verkställande makten. I praktiken flyter domstolarnas och myndigheternas verksamhet in i varandra, något som begränsar den dömande maktens oberoende. Presidenten har personligen ingripit och frigivit två korruptionsåtalade personer som står honom nära. Det allmänna förtroende för den statliga rättsapparaten är lågt. Många försöker i stället att få till stånd en rättsprocess i traditionell domstol med byäldeste eller så kallade vise män som domare. Dessa uppvisar i allmänhet ett konservativt synsätt och missgynnar ofta kvinnors rätt. Vidare är skiljelinjerna mellan den formella och den informella rättvisan flytande.

Domare och andra juridiska företrädare saknar anställningstrygghet och är dåligt betalda, vilket utgör grogrund för en omfattande korruption. Guineas advokater har strejkat i veckor mot trakasserier från polisofficerares sida. Det civila domstolsväsendet är uppbyggt på tre nivåer. Därtill finns en disciplinnämnd som dömer statstjänstemän för förseelser begångna i tjänsten samt en militärdomstol som dömer militär personal, som inte omfattas av brottsbalkens jurisdiktion.

7. Straffrihet

Underlåtenheten att beivra och bestraffa brott är utbredd (se även avsnitt 6). Ett framsteg är dock att en oberoende kommission nyligen tillsatts med advokater och andra jurister för att utreda de grova brott mot mänskliga rättigheter med dödsskjutningar och hundratals skadade som begicks i samband med protesterna i början av 2007. Höga företrädare för säkerhetsstyrkorna och armén har hittills förnekat anklagelser om medverkan i förbrytelseerna.

Korruptionen liksom olaga straffrihet är utbredd inom statsförvaltningen.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Yttrandefrihet garanteras med vissa undantag av grundlagen, men respekteras bristfälligt av myndigheterna. Den begränsade mötesfriheten har utnyttjats och satts på prov under årets omfattande protestaktioner. Organiserade demonstrationer mot den ekonomiska krisen och regimens vanstyre under årets början möttes av urskillningslöst våld och godtyckliga arresteringar av armé, polis och säkerhetsstyrkor. Mellan 137 och 183 personer beräknas ha dödats av säkerhetsstyrkorna. Undantagstillstånd infördes. Repressionen verkar emellertid inte ha avskräckt guineanerna från att uttrycka sina åsikter.

TV-bolaget står under statligt kontroll men har blivit öppnare. Politiska debatter med ministrar och politiker direktsänds och har en stor publik. Radiosändningar släpptes fria år 2005. Ett flertal privata radiostationer ska ha fått tillstånd att sända sedan 2006. I etermedierna, liksom i den statliga pressen, förekommer viss självzensur, men journalister i statsägda medier och framför allt tidningar visar allt större mod och frispråkighet. En från statlig kontroll oberoende press finns men hämmas av brist på finansiella och tekniska resurser. Telefon och post övervakas. Religionsfrihet råder.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Guinea är en republik med makten koncentrerad till presidentämbetet. Grundlagen ger presidenten rätt att omväljas för obegränsat antal mandatperioder och med förlängd mandattid från 5 till 7 år. Vid presidentvalet i december 2003, som varken var fritt eller rättvist, omvaldes Lansana Conté för ytterligare en mandatperiod. Contés sviktande hälsa och maktmonopol skapar trots den försiktigt begynnande demokratiseringen osäkerhet kring möjligheterna till ett grundlagsenligt regimskifte. Risken för ett militärt maktövertagande efter Conté kan inte uteslutas. Presidenten undertecknade

nyligen ett dekret som bekräftar den nya regeringsstrukturen med färre ministerier som inrättades i våras i samband med regeringsskiftet. Nya chefer i förvaltningen väntas utses inom kort.

Flerpartisystem tillämpas sedan 1991, men parlamentets roll i samhällslivet är svag. Tendensen har förstärkts av att presidentens dekret ofta används för att genomdriva beslut. Partisystemet är starkt etniskt präglat och uppbyggt kring individer, inte idéer. Oppositionen är svag men inledde under 2006 en viss dialog med regeringen.

Under det senaste årets protestaktioner har de politiska partiernas roll minskat i förhållande till andra sociala aktörer, främst fackföreningsrörelsen som drev fram regeringsskiftet. Partierna kommer dock att kunna spela en viktig roll om verkligt fria och rättvisa parlamentsval kan äga rum under första hälften av 2008 (uppskjutna från 2007). Sedan presidenten undertecknat ett dekret om att tillsätta en oberoende valkommission, CENI, har dess medlemmar utsetts bland de politiska partierna. Valen förbereds med stöd av bland annat EU och UNDP och blir viktiga, då det vinnande partiet ska utse ordföranden i nationalförsamlingen. Ordföranden blir tillförordnad statschef vid presidentens eventuella frånfalle.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Guinea har ratificerat Internationella arbetsorganisationen ILO:s konventioner om barnarbete (138 och 182). I arbetslagstiftningen finns regler för arbetstid, semester, arbetsmiljö och -säkerhet samt minimiålder, men reglerna överträds ofta. Arbetare avstår från att protestera av rädsla för repressalier. Minimiålder för anställning är 16 år, men i praktiken uppges nästan hälften av alla barn under 15 år arbeta i jordbruket, bland försäljare och i gruvarbete. Tvångsarbete är förbjudet i lag men rapporter pekar på att tvångsarbete, även omfattande barn, förekommer.

Enligt grundlagen får fackföreningar förekomma dock inte bland militär och paramilitär personal. Lagen föreskriver även att diskriminering av fackföreningsanslutna ej får ske. I praktiken förekommer hot om avsked och andra påföljder mot dem som anslutit sig, i synnerhet på landsbygden.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Offentlig sjukvård i egentlig mening saknas utanför regionhuvudstäderna. Befolkningen på landsbygden är hänvisad till enskilda organisationers

verksamhet samt till traditionell läkekonst. Privat sjukvård finns att tillgå för den som har ekonomiska möjligheter att betala.

12. Rätten till utbildning

Knappt hälften av männen och en femtedel av kvinnorna i dagens Guinea anses vara läskunniga. Regimen anses sedan 1984 successivt ha gjort ansträngningar på utbildningsområdet. Tillförlitliga uppgifter om effekterna av denna politik saknas dock. Regeringens politik föreskriver obligatorisk och avgiftsfri sexårig grundskola, men i praktiken tas avgifter ut. Av traditionella skäl är flickorna, trots regeringens kampanjer för förändringar, fortfarande missgynnade på utbildningsområdet.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Trots att jordförhållandena i landet är goda och naturrikedomarna omfattande lever flertalet guineaner idag under mycket knappa förhållanden. 35 procent av barn under fem år uppskattas lida av kronisk undernäring. Guinea rankas som 160 av 177 länder på UNDP:s utvecklingsindex. Efter landets självständighet 1958 har Guinea moderniserats obetydligt och infrastrukturen i landet är inte utbyggd. Huvudstaden Conakry har allvarliga problem med vatten- och elektricitetsförsörjningen. Priser på livsmedel och andra förnödenheter har de senaste åren stigit kraftigt, vilket varit en grogrund för demonstrationer och strejker. Efter den nya regeringens åtgärder har inflation minskat kraftigt, vilket är första steg mot prisstabilitet. Tillväxten beräknas för 2008 öka påtagligt men tillgångarna i det potentiellt rika landet är mycket ojämnt fördelade.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Kvinnors rättigheter respekteras inte. Kvinnovåld i hemmen är utbrett och beivras sällan av myndigheterna i de fall anmälan görs. Detsamma gäller för sexuellt våld mot kvinnor, som är utbrett inte minst mot yngre flickor.

Könsstympning är en utbredd tradition som dock är förbjuden i lag. Straffet är tre månaders fängelse och böter men brottet leder sällan till åtal eller fällande dom. Bland yngre utbildade växer motståndet mot könsstympning och i den utbildade klassen i städerna tillämpar man i ökad utsträckning endast vad som kallas ett symboliskt ingrepp. Den svåraste formen av könsstympning förekommer dock fortfarande i vissa delar av landet, men rapporteras minska.

Organisationen Tostan har inlett ett lovande arbete i Guinea mot könsstämpning.

Lagen förbjuder äktenskap för män under 21 år och kvinnor under 17 år. Giftermål av unga flickor förekommer dock, speciellt i skogsregionen (Guinée Forestière). Polygami är allmänt utbrett i alla samhällsklasser och religioner i landet och skapar oklarheter i familjetvister, jorddelning och arvsfrågor. Kvinnan är nästan alltid den som förlorar. En kvinnas vittnesutsaga har överlag lägre bevisvärde än en mans.

Enligt flera uppgifter sker en organiserad handel med kvinnor och barn från regionen med Conakry som mellansteg i försäljning av kvinnor till Europa. Denna mörka bild kan i viss mån balanseras av att såväl den nya regeringen som det civila samhället arbetar för ökad jämställdhet och för attitydförändringar.

15. Barnets rättigheter

Enligt grundlagen har staten ansvar för att barnen ges förutsättningar för en uppväxt som förbereder dem för vuxenlivet. Ett särskilt ministerium svarar för barn- och ungdomsfrågor.

Barnarbete är reglerat i lagstiftningen. Reglerna synes respekteras i den formella sektorn med reservation för delar av gruvindustrin. Kring 60 procent av alla barn förmodas utföra någon form av arbete inom jordbruket och i den informella sektorn. Barnprostitution uppges förekomma långt ner i åldrarna. Även handel och sexuellt utnyttjande av minderåriga inom landet samt till metropoler i Västafrika och till Europa lär förekomma.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Befolkningen i Guinea är sammansatt av flera etniska grupper som talar olika språk och tillhör olika religioner. Den största gruppen som är Peuhl eller Fulani uppgår till cirka 40 procent av befolkningen. Malinké utgör cirka 30 procent, regimens ledning utgörs av susus som uppgår till cirka 20 procent och övriga grupper utgör 10 procent. På offentliga poster är företrädare för presidentens folkgrupp susu överrepresenterade.

Grundlagen förbjuder etnisk diskriminering. Trots detta är etnisk tillhörighet ofta ett kriterium för att få arbete inom den privata sektorn. De etniska skiljelinjerna i samhället anses vara betydande.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är tabu i Guinea. Homosexuella handlingar är förbjudna enligt lag. Homosexuella handlingar bestraffas med fängelse från sex månader till tre år och böter från 100 000 till en miljon guineanska franc. Det finns inga uppgifter om omfattningen av tillämpningen av denna lagstiftning.

18. Flyktingars rättigheter

Till följd av inbördeskrigen i Liberia och Sierra Leone har Guinea tagit emot flera hundratusen flyktingar. Idag finns enligt FN:s flyktinghögkommissariat UNHCR cirka 60 000 flyktingar kvar i landet men en ny genomgång av antalet väntas inom kort. Under senare år uppges att såväl myndigheternas som civilbefolkningens attityder till flyktingarna har hårdnat.

19. Funktionshindrades rättigheter

Det finns inga särskilda statliga program till förmån för personer med funktionshinder. Ett antal enskilda organisationer arbetar med att integrera de funktionshindrade i arbetslivet. Dessa åtgärder har nog endast marginell betydelse. De funktionshindrade är i praktiken oftast utlämnade till familjens och medmänniskornas välvilja.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Det finns en rad lokala enskilda organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter. Bland annat kan nämnas Ligue Guineenne de Droits de l'Homme (LGDH), som är ansluten till den internationella samarbetsorganisationen FIDH. Arbetsförhållandena för organisationerna förefaller i regel vara tillfredsställande. Internationella rödakorskommittén (ICRC) för en dialog med myndigheterna om förhållandena i fängelserna och om utbildning i mänskliga rättigheter av personal från säkerhetsstyrkorna och fängelsepersonal.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Den bristfälliga situationen för mänskliga rättigheter i landet har medfört granskning av internationella organisationer, framförallt enskilda internationella organisationer. EU för en dialog med regeringen om mänskliga rättigheter. Dialogen har intensifierats med den nya regeringen. EU har öronmärkt medel för att återuppbygga domstolsbyggnader och fängelser som förstördes under årets protestaktioner. EU har genom aktiv dialog med Guineas regering (baserad på artikel 96 i Cotonouavtalet) även utövat påtryckningar för att

främja politiska och ekonomiska reformer överlag, bland annat för att liberalisera etermedierna och uppmuntra den trevande dialog mellan oppositionen och regeringen som inleddes 2006. Sverige stöder genom regionalt bistånd bland annat Rädda barnen och FN:s barnfond UNICEF i deras arbete i Guinea kopplat till mänskliga rättigheter. Sida stöder även organisationen Tostan i dess arbete mot könsstympning.